

Rhododendru

sagatavošana pārziemošanai

Teksts un foto: **Rihards Kondratovičs, Gunita Riekstiņa**, LU RSIA *Babīte*

Strauji tuvojas augiem nepateicīgākais gadalaiks – ziema, kad tiem jāpārdzīvo vesels ārējo nelabvēlīgo apstākļu komplekss: sals, temperatūras svārstības, stiprs vējš, saule u.c. Īpaši tas skar mūžzaļos augus, kuriem transpirācija (ūdens iztvaikošana) notiek arī ziemā. Latvijas klimatiskajos apstākļos lielākā mūžzaļo rododendru problēma pārziemošanas laikā ir pārāk liels ūdens zudums – ziemas izžūšana.

Visi augi, tuvojoties veģetācijas perioda beigām, intensīvi gatavojas ziemai: pārtrauc augšanu, uzkrāj rezerves barības vielas – olbaltumvielas, taukus un ogļhidrātus. Šajā laikā lapu kokiem krāsojas lapas (īpaši pēc rudens salnām), kas drīz vien nobirst. Uz jaunajiem dzinumiem, līdzīgi kā uz vecajiem zariem un stumbriem, veidojas korķa slānis, kas kavē

dārzam sugu un šķirņu sortimentu, ir ziemcietība. Ziemcietīgās sugas un šķirnes to audzētājiem nekādas problēmas neradīs.

- Lai rododendri labi augtu, ik gadus krāšņi ziedētu un bez bojājumiem pārziemotu, pareizi jāizvēlas stādīšanas vieta. Vasarāļie rododendri jāstāda gaišās, labi izgaismotās,

ēnojuma tīklu, kas novērš pārmērīgu sakaršanu saulē un izlīdzina temperatūras starpību starp negatīvo temperatūru naktī un pozitīvo temperatūru dienā.

- Pirms pastāvīga ziemas sala iestāšanās, kas mūsu klimatiskajos apstākļos parasti ir decembra sākumā, mūžzaļo rododendru stādījumi kārtīgi jāsalej, lai augi uzņemtu maksimāli daudz ūdens. Ar ūdeni piesātinātās augu daļas labāk panesīs salu un mazāk cietīs no ziemas izžūšanas. Vasarāļajiem rododendriem ziemas izžūšana nedraud, jo rudenī lapas tiek nomestas, bet stumbru un visus dzinumus klāj korķa kārta, kas kavē ūdens iztvaikošanu.

Pirms uzsāk rododendru audzēšanu, vispirms jāizvēlas mūsu klimatiskajiem apstākļiem piemērotākais sugu un šķirņu sortiments. Būtiskākais faktors ir ziemcietība.

ūdēns iztvaikošanu, pasargā augus no krasām temperatūras svārstībām un mehāniskajiem bojājumiem. Turpretī mūžzaļajiem augiem, to skaitā rododendriem, kam lapas saglabājas arī ziemā, notiek nepārtraukta ūdens transpirācija. Ja ziemas ir siltas un augsne nav sasalusi, ūdens iztvaikošana augiem nekādu ļaunumu nenodara. Taču, ja ziemas ir bargas, zeme sasalusi lielā dziļumā un visas augu virszemes daļas arī sasalušas, ūdens lapām netiek pievadīts, bet ūdens izdalīšanās caur atvēršnītēm un kutikulu (plāna vaskveida plēvē, kas sedz lapas un visas jaunās augu daļas) turpinās. Rododendriem ir izveidojies savs aizsargmehānisms, lai ierobežotu ūdens iztvaikošanu ziemā. Gaisa temperatūrai nokrītot zem nulles, mūžzaļo rododendru lapas saritinās *caurulītē* un pieplok dzinumiem. Līdz ar to atvēršnītes, kas parasti izvietotas galvenokārt lapu apakšpusē un caur kurām notiek transpirācija, nonāk *caurulītes* iekšpusē, netiek pakļautas vēja ietekmei un ūdens iztvaikošana stipri samazinās. Atkušņos mūžzaļo rododendru lapas atritinās un atgūst savu iepriekšējo normālo stāvokli. Stipra, ilgstoša sala apstākļos ūdens iztvaikošana no lapām turpinās, lapas sakalst un nobirst. Ja sals bijis ļoti ilgstošs un mūžzaļie augi zaudējuši pārāk daudz ūdens, augu virszemes daļas var pilnīgi aiziet bojā (ziemas izžūšana). Šajā gadījumā agrā pavasarī nokaltušās virszemes daļas nogriež apmēram 10–20 cm no zemes virsmas (protams, ja nav cietusi sakņu sistēma). Līdz rudenim uz šīm stumbru atliekām atmodīsies *snaudošie* pumpuri, un pēc dažiem gadiem no nogrieztā krūma attīstīsies skaists, kupls augs.

Ievēro!

- Pirms uzsāk rododendru audzēšanu, vispirms jāizvēlas mūsu klimatiskajiem apstākļiem piemērotākais sugu un šķirņu sortiments. Ne visas sugas un šķirnes, kuras audzē siltākos klimatiskajos apstākļos, ir noderīgas audzēšanai Latvijā. Būtiskākais faktors, kas jāņem vērā, izvēloties savam

saulainās vietās. Turpretī mūžzaļie rododendri jāstāda pusēnā. Nekādā gadījumā to nedrīkst darīt vietās, kas pakļautas valdošo vēju iedarbībai, caurvējam pie ēku stūriem, dedzinošajiem saules stariem ziemas beigās un agri pavasarī. Vajadzīgs pienācīgi sagatavots substrāts, kurā paredzēts stādīt rododendrus.

Mūžzaļie rododendri ziemā.

- Ja mūžzaļie rododendri iestādīti atklātās, saulainās vietās, tad ziemas beigās un agri pavasarī novērojami saules *apdegumi* (saules un sala mijiedarbības rezultāts). Šādu parādību novēro tad, ja naktīs pieturas liels sals, bet dienās saules stari atkausē to lapas *caurulītes* pusi, kas vērsta pret sauli. Saulē atkususi lapas daļa naktī sala (-10 °C līdz -15 °C) ietekmē izsalst un pavasarī visas lapas plātnes garumā redzama kā brūna atmirušo vai daļēji atmirušo audu josla. Lai tas nenotiktu, mūžzaļos rododendrus jācenšas stādīt pusēnā – priežu mežā, ēku ziemeļu pusē vai arī tie jāpiesedz ar egļu vai priežu skuļām, balto agroplēvi, no-

mulčas slānis ir jāsamazina vai jāaizvāc pavisam, lai izvairītos no sakņu kamola pārāk dziļas iegremdēšanas augsne.

- Ja pavasarī pēc bargām ziemām, kad augsnes sasalums bijis ļoti dziļš un ilgstošs, iestājosies siltam laikam, kad gaisa temperatūra paceļas virs 0 °C, mūžzaļo rododendru lapas neatritinās, tas norāda, ka rododendri zaudējuši pārāk daudz ūdens un paši nespēj atgūt normālu stāvokli. Šajā gadījumā ir nepieciešama augu rasināšana. Tas jā dara maksimāli bieži, pat vairākas reizes dienā, divu nedēļu garumā. Pēc tam kad lapas uz-

Saules apdegums.

sūkušas ūdeni pietiekamā daudzumā, augā atjaunojas ūdens cirkulācija, lapas atritinās un tas atgūst normālu stāvokli.

- Pirms pastāvīga sala iestāšanās, parasti novembra beigās, decembra sākumā, vēlams mūžzaļo rododendru lapas apsmidzināt ar 1 % kālija sulfāta (K_2SO_4) vai vienaizvieto-tā fosforskābā kālija (KH_2PO_4) šķīdumu. Apstrāde ar šīm vielām paaugstina mūžzaļo rododendru izturību ziemošanas laikā.
- Audzējot rododendrus, ļoti jāuzmanās ar mēslošanu. Lai tie katru gadu krāšņi un

dzinumu augšana turpinās, līdz salam tie nespēj izveidot ziedpumpurus, nespēj nobriest un ziemā pat nelielā salā nosalst.

Kāpēc rododendram krāsojas un brūnē lapas

Rudenī daudzi audzētāji ir nobažījušies par savu mūžzaļo rododendru likteni, jo apakšējās lapas tiem pastiprināti dzeltē, kļūst iesarkanas, nobrūnē un visbeidzot nobirst. Daudzi tad domā, ka viņu rododendrus ir piemēklējusi kāda slimība. Taču tas tā nav, vienkārši dabā norisinās mūžzaļajiem augiem rak-

Lapu nomaiņa.

biršanas. Lai rododendri atkoptos, pavasarī sniega kušanas laikā tie jānomēslo ar rododendriem paredzētajiem minerālmēsliem. Augi ātri atzīgs un atgūs savu normālo izskatu. Otrreiz tie jāmēslo tūlīt pēc atziedēšanas.

Dažkārt mūžzaļajiem rododendriem lapu krāsošanās novērojama arī pirmajā gadā pēc pārstādīšanas, jo, pārstādot augus, saknes mazāk vai vairāk tiek bojātas, pasliktinās ūdens un tanī izšķīdušo barības vielu uzņemšana. Augiem iesakņojoties un normalizējoties barošanās procesiem, rododendrs atgūst normālu, tam raksturīgu izskatu. 🌱

“Pārāk intensīva lapu dzeltēšana, sārtošanās vai brūnēšana norāda uz nepietiekamu barības vielu daudzumu augsnē.”

bagātīgi ziedētu, pietiekamā daudzumā jānodrošina barības vielas. Rododendri jābaro 2 x gadā: agrā pavasarī – sniega kušanas laikā un pēc noziedēšanas. Ja rododendru mēslošanai izmanto granulētos ilgstošas iedarbības minerālmēslus, kuru darbības laiks ir trīs mēneši, tad pietiek mēslot tikai vienreiz gadā – pavasarī. Šajā gadījumā augi barības vielas saņems pakāpeniski. Tā kā nākamās sezonas ziedpumpuri rododendriem veidojas jūlijā un augustā, tad rododendru mēslošanu mūsu klimatiskajos apstākļos pārtrauc jūlijā. Ja piebarošanu veic vēlāk,

stūrīgā pakāpeniskā lapu nomaiņa. Pietiekami labi barots un kopts mūžzaļais rododendrs savas lapas saglabā trīs četrus gadus, bet pēc tam notiek šo lapu dzeltēšana un nomešana. Veseliem, labi koptiem rododendriem zaļām jābūt vismaz pēdējo divu gadu lapām. Par vecāku lapu nobiršanu nav jāuztraucas.

Pārāk intensīva lapu dzeltēšana, sārtošanās vai brūnēšana norāda uz nepietiekamu barības vielu daudzumu augsnē. Šo parādību ļoti plaši var novērot arī šoruden, jo lielais nokrišņu daudzums veicinājis barības vielu izskalošanos, kas novedusi pie intensīvas lapu krāsošanās un

